

Üstököskitérés – romantikával

A Holmes-üstökös fényesség-kitérése rendkívüli mértékével – milliósoros fényerősség növekedésével – egyedülálló. Maga a váratlan fellobbanás, bár ritkán fordul elő, de nem példa nélküli. Magam először 35 évvel ezelőtt az Alcock 1963 III (jelenlegi jelöléssel C/1963 F1) üstökös esetében lehettem tanúja egy erős fényességkitérésnek. Bár a fényesség „ugrása” akkor csak 4 magnitúdót tett ki, az észlelés körülményei eléggé „romantikusak” voltak.

1963 tavaszán már hosszabb ideje észleltük az Alcock 1963b (1963 III) üstökösöt. Május vége felé a fényessége – a Naptól és a Földtől egyaránt távolodva – már csökkenőben volt: Május 20. körül már a 7. fényrend alá ment, majd egy kis növekedés után május 26-án 7,8–8 magnitúdóra csökkent, 5 ívperc körüli kómaátmérővel.

Május 28-án a budapesti Urániában Fejes Imrével mi voltunk a bemutatók. Valamilyik gimnázium leány-osztályának csoportja zsinatolt a teraszon, de eléggé korán, este fél 8 körül még csak szürkült az ég (akkor még nem volt nyári időszámítás – a szerk.). A lányok látták már a Hold sarlóját, a Marsot – néhány ívmásodperces átmérőjével nem nagy látványosság volt –, talán valamelyik fényesebb kettőscsillagot is. Imre, a lányok csivitelésétől nekibuzdulva még valami különlegességet próbált a távcsőbe állítani: az M3 vagy M13 gömbhalmazra vadászott. Ilyen világos égen nem lehet azokat beállítani – csóváltam a fejemet, de Imre lelkesen pásztázta az eget – a már felbukkanó fényesebb csillagok szerint tájékozódva –, és egyszer csak felkiáltott: „Megvan az M3!”. Valóban, a keresőben ott volt egy halvány fénykorong.

„Ügyes vagy” – állapítottam meg, de Imre egyre feszültebben nézett az okulárba. „Te – bökte ki – ennek a halmaznak farka van!” A lányok felvihogtak – nekem pedig „leesett a tantusz”. Fejes Imre nem a gömbhalmazt, hanem az Alcock-üstökösöt találta meg!

Igen ám, de egy 7–8. fényrendű diffúz üstökös nem látható a még csak kezdődő szürkületben. Most már izgatottan vártuk,

hogy sötétebb legyen. Az égitest valóban az Alcock-üstökös volt, de nem a várt, 8 magnitúdós fényvel, hanem 4,5 magnitúdóval ragyogott. (A közelben levő M3-as gömbhalmaz 6,2^m, az M13 5,8^m fényességű.) Röviddel később az ékfotométerrel már 4,26^m-t mérünk. Az üstökös fényessége egy nap alatt 4 fényrendet ugrott. Elmondtuk a csoportnak, hogy egy olyan jelenségnek, egy üstökös robbanásszerű fénykitérésének lehettek a szemlélői, amit még a profi üstökös vadászok közül is csak kevesen láthattak. Hanem az est hőse mégsem a fellángoló üstökös, hanem Fejes Imre volt. Meglehet, egyik-másik romantikusabb lelkű leányzó otthon büszkén számolt be arról, hogy a jóképű fiatalember „felrobbantott egy üstökösöt” a kedvükért.

Bartha Lajos

Felhívás!

Kérem annak a hölgynek a jelentkezését, aki a munkahelyén átvette tőlem a Föld és Ég 1966–67–68. évfolyam lapszámain. Az általa felajánlott digitalizálás után szeretném visszakapni a példányokat. Köszönettel: Orha Zoltán. Elérhetőségem az MCSE révén megkapható.

Perseida-tábor 1400 m-en

A nagyváradi Meridian Zero Perseida-észlelőtábor szervez augusztus 10–14. között a Vigyázó-hegységben (Vlegyásza, Masivul Vlădeasa), Bánfihunyadtól 15 km-re, 1400 m-es magasságban, a helyi turistaházban (Cabana Vlădeasa). Tökéletes körkilátás, szép kirándulási célpontok (pl. az 1836 m-es Vigyázó-hegy). A részvételi díj éjszakánként 15 lej (1100 Ft), igény szerint, rendelés alapján étkezés is biztosítanak.

Jelentkezés Vesselényi Tibor címén: vesitata@yahoo.com

A Meridian Zero honlapja: <http://www.meridianzero.ro/>